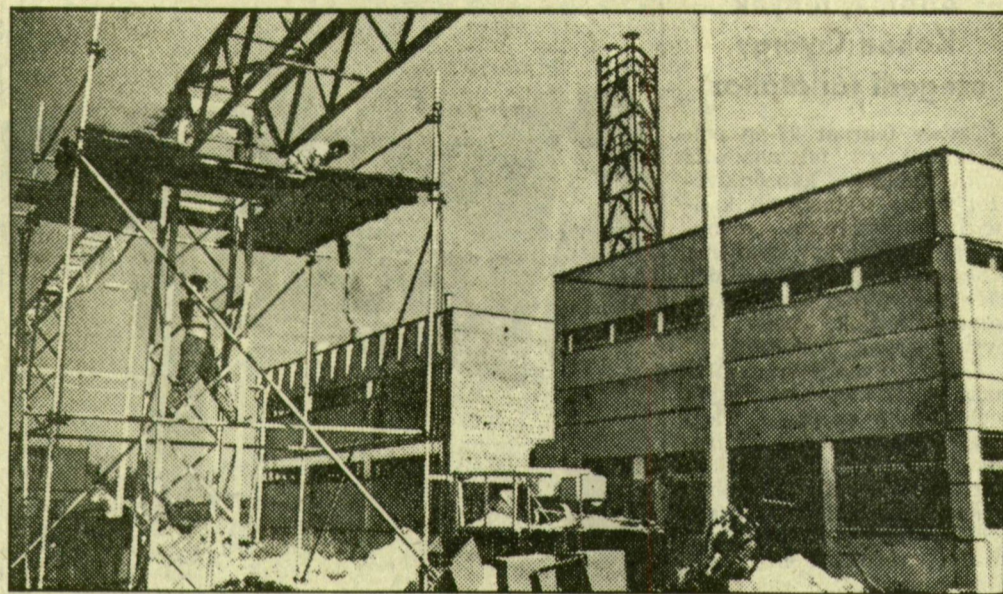

Szövetkezetek a libikókán (5.)

Merre tovább?

Somogyi Károlyné felvétele

A VI. ötéves tervben a megye szövetkezeti iparának legnagyobb beruházása volt a Medikémia új telephelyének felépítése

— A szövetkezetek elnökei között sokan középfokú szakmai végzettséget értek el. Így feltételezhető, hogy nem próbálnak megnyerni munkatársul egyetlen végzett szakembereket, mert a diplomástól beosztásukat is féltik.

— Régebben valóban találkoztunk ilyenfajta félelmekkel — mondja Horváth János, a Kiszöv elnöke. — Mostanra azonban már ez a jelenség megszűnt. Ma minden elnök igyekszik szövetkezetébe csábítani mérnököket, közgazdászokat. Mindenki tisztában van vele, hogy nagy szükség van kvalifikált, a piacot ismerő vezetőkre. Az elnöki székben pedig az a legjobb, ha egy menedzser típusú ember ül.

— Mennyi jutott fejlesztésre a megye ipari szövetkezeteinél a most búcsúzó hatodik ötéves tervben?

— Mintegy 1 milliárd forint. A fejlesztésnek gyenge pontja volt, hogy nagy volt az építkezések aránya. Ennek az okai még az alapításig nyúlnak vissza. Az ipari szövetkezetek általában rossz állapotú épületeket vettek át. A saját üzemházak építése csak most jutott el a befejező stádiumba. Van még néhány, mostoha körülmények között dolgozó kollektíva, és az újonnan alakult kisszövetkezeteknél is előbb-utóbb sor kerül majd ilyen beruházásra. A fejlesztésekben sokat segített, hogy a saját forrásokon kívül a közös fejlesztési alapról is lehetett pénzt felvenni.

— Mik a kilátások a hetedik ötéves tervre?

— Elég nagy az eladósodás a szövetkezeinknél. Összesen mintegy 500 milliós idegen forrás vár törlesztésre. A kfa-ból kihezelt összegek visszafizetését több gazdálkodó egység az idén nem tudja teljesíteni. Így ezt a pénzt nem lehet ismét befektetni. Az eddigi gyakori, a belvárosból az ipari övezetbe való kitelepülésre a következő öt évben valószínűleg nem lesz példa. Nagyobb hányadot kell a gépesítésre költeni. A lizing jó lehetőség beföldön is. Ez a folyamat még nem bontakozott ki igazán. Néhány év múlva — ha elterjed — jó szolgálatot tehet a bérbe adóknak is. Most még csak termelési kooperációhoz kötődő egyszerű gépbérlés jó példát lehet sorolni. A csongrádi Fűtőbertől a Sándorfalvi Ruházati Szövetkezet kapott beruházásokat. A Szegedi Ruházati Szövetkezet a Makói Béke Szövetkezetnek adott át termelőeszközöket.

A Szefafélnél büszkén újságolták, hogy semmilyen hiteltartozásuk nincs. Ez nem azt jelenti, hogy nem építkeznek, és nem vesznek új gépeket. Egy hosszú körséta kellett ahhoz, hogy minden újdonságot szemre-

vételezzünk. Az anyaguktár végre nagyobb védelmet nyújt a termelésbe később kerülő értékeknek. A felületkezelő soruknál éppen a kábeleket kötötték be. Finom műszerek, magas fokú autonatizálás. Tudomásom szerint a városban nincs ilyen korszerű, egészséget is védő, termelékeny festősor. Hasonlót — persze nagyobb alkatrészekre méretezve — Győrben, a Rábánál láttam. A közelmúltban emelkedtek a festékárak, 15-20 százalékkal. Az új porfestés garanciaja talán, hogy ennek a szövetkezet termékeinek eladási árában nem kell megjelennie. A porfestés ennyivel olcsóbb. A lehulló anyagot ismét fel lehet használni. A minőség pedig lényegesen jobb lesz.

A szövetkezetnél az idegen kivitelezők áráiban nem bíznak. Így a fejlesztések duplán sajtóerősök. Lesz kísérleti részleg is. Az adminisztrációt gépesítik. Ettől milliós megtakarítást várnak a fel nem osztott költségeknél.

Nem látszik ilyen szépnek a jövő a Szebisznél. Elnökük a következőképpen jellemezte a helyzetüket:

— Kicsit hasonlítunk ahhoz az emberhez, akinek cipője, alsónadrágja, zakója lyukad és már inget sem hord. A szinten tartó beruházásoknak nincsenek meg az anyagi feltételei. A teljes műszaki leromlás veszélye fenyeget, s a pótlás lehetőségeit sem látjuk. Szervezéssel is lehet valamilyen előre haladni, de alapvető lenne a technikai fejlesztés. Ez a technika száza!

A bútóipariak 1985-re minimális célként az alaphiány elkerülését tűzték ki. Ezt elérték. De közben csak minimális, szinte észrevehetetlenül alacsony bérfejlesztésre futotta. Az elvonások mértéke jövőre tovább nő. Ez újabb tartalékok kipróbálását kényszeríti ki.

Hiába az általános törekvés a beruházásoknál az építési hányad visszaszorítására, ha valakinek nincs „lakása”, kénytelen építkezni. A Szegedi Szűcs- és Szabóipari Szövetkezetnél az utóbbi másfél évtizedben a sokszorosára nőtt a termelési érték. Mégis mostoha körülmények között tevékenykednek. Szétszórt telephelyeken születnek az értékes termékek. A központi üzemház elkészítése a jövő záloga náluk. Már készek a tanulmánytervek. A beruházás legnagyobb nehézsége az anyagiak előteremtése. A Szegedi Ruházati Szövetkezetnél égető a raktárhány. Meződása belátható időn belül nem várható.

Nagyobb értékű, jó műszaki színvonalú gépek érkeznek, illetve érkeztek az elmúlt hónapokban a ruházati szövetkezetekhez és az Április 4. Cipőipari Szövetkezetekhez. A Szegedi Házi-

ipari Szövetkezet a Medikémia labdagyártó berendezéseit vette át. A vállalkozási készség és a piacpolitika változásának biztató jeleit is lehetne sorolni.

*

A hazai nagyipar lassú mozgásához képest lényeges változások vannak a szövetkezeti iparban. Biztató mozgások, amik között már a látványos ugrás jelei is felismerhetők. A Medikémia Vegyipari Szövetkezet új telephelye már az átadás-hoz közelít. Ez ugrást jelent majd a termelés nagyságában és várhatóan a nyereségben is. Nemrégiben született elvi megállapodás arról, hogy az Univerzal Vegyipari Szövetkezet új telephelyét vásárol nem mindennapi elképzelésekkel.

Persze, nem véletlen, hogy az előző két példában vegyiparosok szerepelnek. Az egész hazai iparban ez a legdinamikusabban fejlődő ágazat. Ez is bizonyíték arra, hogy a szövetkezeti szektor nem független az egész népgazdaság mozgásrendszerétől. A további kényszerítő és ösztönző rendszerek hatására talán a most látható lépéseket hamarosan újabbak követik. S a nagyipar nehezebben mozduló rendszerében rövid időn belül hasonló jelenségeket fedezhet fel az érdeklődő újságíró. Igazán ideje már, hogy valóságunk közelítsen a jó elképzelésekhez, a rég meglévő határozatok betűivel megfogalmazottakhoz.

Böle István

Konyha — gazdaság

Mottó: Sok kicsi sokra megy — de ez nem kicsinyesség!

A háziasszony monológja: — Hagyjanak nekem békét a közgazdaságtannal! Úgyse értem én azokat a fogalmakat, amik a gazdasági életünket nehezítik, meg szabályozzák népgazdasági szinten. Csak azt érzékelem, hogy egyre nehezebben tudunk kijönni a konyhapénzből. Szinte havonta növekszik a háztartási kiadás. Nyilván, mert emelkednek az árak. Mindenért többet kell fizetni. Drágább a gáz, több a villanyóra, egyre nagyobb összegeket hagyunk ott a boltokban élelmért meg háztartási szerekkért. Alig vesszük észre, hogy vettünk-ettünk-laktunk csak a pénz meg. Mintha szórótráfnak lennénk.

Asszonyom! Alighanem igaz van: sokan és sokszor érzik úgy, hogy nem értik a magasabb közgazdaságtant, csak a saját konyhagazdaságukat érzékelik. S azt mondják, hiába papol nekik bárki például arról, hogy „milyen a tartalékok szerepe a hatékonyság növelésében”, attól még nekik nem jut több a konyhára. Hiába fejtegetik gazdaságpolitikus szakértők, hogy mik a népgazdasági jelentőségek, ki nem használhatóságok, adottságok, milyen szerepe van az ésszerű, takarékos energiagazdálkodásnak, az anyaggazdálkodásnak, a hulladékok és a másodnyersanyagok hasznosításának, a készleteknek, a munka- és üzemszervezésnek meg a gazdaságirányítás korszerűsítésének — ettől még nőhetnek a háztartási kiadások.

Ha hagyjuk! Ha nem fordítjuk le időben konyhanyelvre — s főleg tetre — ezeket a közgazdasági szak kifejezéseket. Olyan nehéz lenne?

Lássuk csak! Nézzük meg közelebbről ezeket a tartalékokat — háztartási szinten!

Kezdjük talán az ésszerű, takarékos energiagazdálkodással — ami ugye indokolt, hisz egyre magasabb összegű villanyórát kapunk. Biztos, hogy csak azért, mert emelték a villamos energia árát? Bizonyos, hogy nem azért is, mert túl sok áramot fogyasztunk? Nem lehetne kevesebbet? Dehogynem!

Ha például ránevelnénk a gyerekeket, hogy ne borítsák diszkvizitáltságba a lakást, mihelyt délután hazaérnek; ne égessünk villanyt olyan

helyen a lakásban, ahol éppen semmi szükség rá; ne tartsunk kapcsoljuk ki a tévét, ha úgyse nézi óránkig senki; gondoljuk meg, nem elég-e a mellékhelyiségekben a 60-100 wattos izzók helyett 40-esekkel világítani; s némi figyelemre, fegyelemre szoktatással nem felejtünk el egy reggeli rohanásban a lakásban itt-ott a lámpákat estig; avagy nem jártnánk a mosógépet — s vele a villanyórát — két ing vagy pulóver kedvéért, mikor három-négy kiló ruhát egyszerre mosva is ugyanannyit fogyaszt. — Ha pedig gázzal fűtve-sűtve-főzve a gázdíj-számlát sokallják, biztos-e, hogy a konvektorok és tűzhelyek használatára is odafigyelnek, nemcsak a számlára? Nem ég az a gáz akkor is nagy lángon, amikor takarékon is elég lenne?

S vajon, hogy is állunk azzal, ami elég lenne? Milyen az anyaggazdálkodásunk, vagyis hát a tápanyag-gazdálkodásunk? Az a gyanúm, ráillik a közgazdasági szaknyelvi kifejezés, hogy túlsúlyos. Hajlamosak vagyunk ugyanis arra, hogy ne vegyük tudomásul a túlsúlyt, sőt, megvegyük. Több kenyeret, tejet, sajtot, felvágottat, húst, gümölcsöt viszünk haza, mint, ami elég lenne. Aztán ugye kidobjuk a száradó kenyeret, a másnapos tejet, a kemény sajtot, a zöldülő felvágottat, húst, az aszalódó almát — meg mindent, amire nincs gusztyusunk, mert nem friss. Mert igazából többségünk a frisset szereti — s igaz van. De akkor nem annyit kellene vásárolni, amennyit el is fogyasztunk frissiben? Nem annyit kellene-e főzni is egy-egy hétvégén, hogy megegye a család, s ne kelljen kidobni a sok maradékot? Azt hiszem, annyit kellene. Netán nem „hulladék”-nak kéne minősíteni a maradékot, s nem kellene mindent kidobni... — Kellene, kellene — mindig ide érkezünk, a kelletéhez.

Nem lehet véletlen. Nyilván azért van így, mert többet szerünk be vagy többet használunk a kelleténél. Háztartási szerekből is. Csak

akkor kell észrevenni, hogy a pancsikáló csemeték dupla-tripla adag habfürdőt zúdítanak esténként a vízbe, ha hetente kiürül a flakon? S biztos, hogy nem lehet megmagyarázni a gyerekeknek, hogy a szappan mosakodásra és nem úsztatásra meg eláztatásra rendeltetett? Mondják csak, akkor is annyi mosópórn meg mosogatószer fogyna, ha egyszerűen kipróbálnák, hogy a vízbe zúdított mennyiségnél kevesebb elég-e? Bizonytal. S akkor kevéssé csappan a készlet.

Amire egyébként ugyancsak szerencsés lenne jobban odafigyelnünk. Az a gyanúm, sűrűbben kellene leltározni a készleteinket — főleg a spájzkészleteinket. Ha tudnánk, hogy mi van benne, akkor lehetne készletgazdálkodni. Akkor kevéssé fordulhatna elő, hogy időnként — ha ezt-azt „hiánycikként” lehet kapni — szinte hörsöng módjára halmozunk. A bolt polcán meglátjuk, megveszünk azt is, amiből épp elég van a spájzunk polcán is, csak éppen nem látjuk, nem tudjuk, hogy van. Sokszor egészen addig hever a kamrapolcon ez-az, míg le nem jár a szavatossága. S mit lehet tenni a szavatossági, fogyaszthatósági idejét múltá szárazlétsza-csomagokkal, konzervekkel, kávéval, vendégváró szikkasztott süteményekkel? Kidobjuk. De ugye némi figyelmességgel megelőzhető lenné a készletcsökkentés — s pénztárcakönnyítés — ilyen módja?

Csak egy kicsivel több figyelem, fegyelem, tervszerűség kellene hozzá; azaz üzemszervezés. Konyháüzemi szervezés; jobb családi munkameg- és -beosztással! Vagyis közgazdasági szövege a gazdaságirányítás korszerűsítése — a házi gazdálkodás ésszerűsítése. Amihez az eszünkben, a szürkeállományunkban — no meg érdeklőségünkben — vannak a legnagyobb tartalékok. Azt kell mozgósítani, hogy mindenekelőtt belássuk, lehet a konyhagazdaság ügyeit észszerűbben, tervezve, figyelmesen, beosztva is csinálni. Gazdálkodni — kicsiben. (Ami nem kicsinyességet jelent!)

Lassan meg kell ezt tanulnunk, úgy vélem.

S közben míg a konyhagazdaság fortélyait tanulgatjuk — s bizonyval a fentiek alapján csökkennek némileg a háztartási kiadások —, valamit háziasszonyként is megsejthetünk abból a sokat hallott közgazdasági elvből, hogy „milyen a tartalékok szerepe a hatékonyság növelésében állásdalmi szinten”.

Szabó Magdolna

Péter Jánosné köszöntése

„Édesapám szervezett munkás volt, s a tőle hallottak készítettek arra, hogy én is részt vállaljak a munkásmozgalomban” — talán így is kezdődhetne Péter Jánosné Zsigmond Irén életrajzának mozgalmi fejezete. A textiles munkásasszony 1916 január 9-én született Szőregen. Eredeti foglalkozása szövőnő, s a családi indíttatás segítette abban, hogy már 16 éves korában a munkásotthon tagjaként feladatokat vállaljon a mozgalomban. 1934-től a párt tagja és a szegedi szociáldemokrata pártszervezet ifjúsági csoportjában tevékenykedett. Részt vett a párt által szervezett szeminariumokon, a kultúrsoport munkájában és aktív részt vállalt az eszperantista mozgalomban, tagja volt a természetbarátok csoportjának is. A 30-as években kapcsolatot tartott fenn a Csillag börtönben fogva tartott kommunistákkal és rendszeresen terjesztette a Vörös Segély-bélyegeket. Ebben az időszakban egyéb-

Bartha László (képünk bal oldalán) és Fraknói Gábor adta át a megyei és a városi pártbizottság ajándékát Péter Jánosnének

ként a Zsigmond család valamennyi tagja, így Zsigmond Irén testvérei, férje is bekapcsolódott a mozgalomba, s emiatt a családot a rendőrség nyilvántartotta. Péter Jánosné a felszabadulást követően azonnal kérte felvételét a Magyar Kommunista Pártba. 1945-től nyugdíjazásáig, 1971-ig az újszegedi kendergyárban végzett párt- és állásdalmi munkát.

Boot '86 kiállítás

Január 18. és 26. között kerül sor az idén Európa egyik legnagyobb szabású, évente megrendezendő kiállítására, a düsseldorfi Boot '86-ra, a vízi sportok kedvelőinek szánt bemutatóra. Magyarország az idén először vesz részt ezen a kiállításon nemzeti standdal. A magyar jelenlétet az OIH megbízásából az IPV szervezi meg. A hazai vízisportkínálót a HungarHotels, a Pannónia és az IBUSZ képviselői mutatják be